

Rikosuhripäivystys palvelee koko maassa

24.4.2024 Kehitysvammaisten Tukiliitto
Johanna Sakko
johanna.sakko@riku.fi

RIIKU

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOURN

Toimintaa tukee:
Verksamheten stöds av:

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Rikos on aina yllätys

- Rikoksen uhriksi voi joutua kuka tahansa, eikä uhriksi joutuminen valikoi vahvoja tai heikkoja.
- Rikos on yleensä aina yllätys, eikä sen kaikkiin seurauksiin voi varautua etukäteen.
- Rikos voi olla uhrille traumaattinen tapahtuma.
- Joillekin ihmisille rikoskokemus aiheuttaa pientä harmia, toisille se on hyvinkin järkyttävä traumaattiseen kriisiin johtava kokemus.
- Rikokseen reagoiminen on normaalia. Ihmisen oma historia, elämäntilanne, voimavarat sekä tapa käsitellä tapahtunutta vaikuttavat reagoititapaan. Voimakkaita tunteita aiheuttaa myös ajatus, mitä olisi voinut tapahtua.
- Rikoksen uhrin asema Suomessa on kansainvälisesti suhteellisen hyvä. Silti uhrit ovat edelleen varsin tietämättömiä oikeuksistaan, eivätkä välttämättä osaa esittää tarpeellisia kysymyksiä saadakseen tietoa.

Vammaisten ihmisten kokemat rikokset

26.4.2024

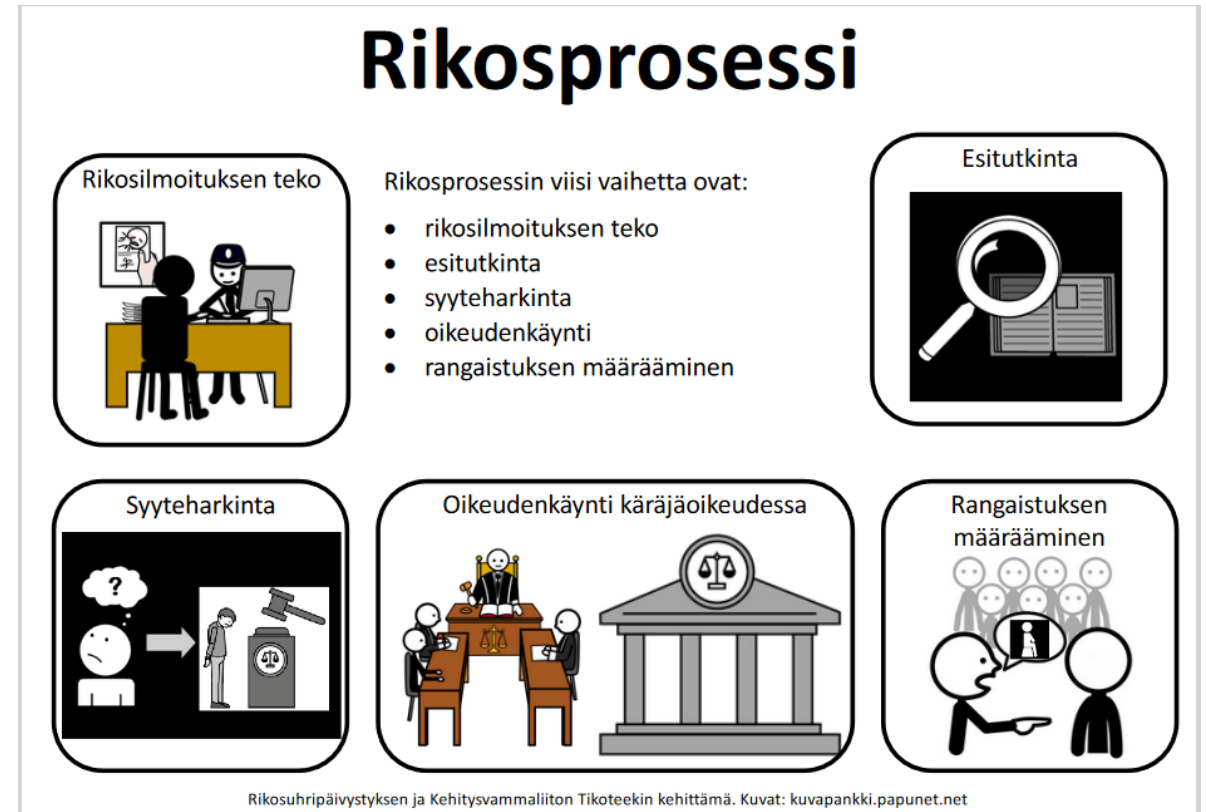

Taustatietoa

- Vammaiset ihmiset joutuvat samanlaisten rikosten uhriksi kuin vammattomat ihmiset.
- Ensimmäinen laaja tutkimus vammaisten ihmisten kokemasta väkivallasta vuodelta 2021-2022: Vammaisten henkilöiden kokeman lähisuhdeväkivallan yleisyys ja palvelujen saatavuus –hanke
-> Tekijöinä: THL, Kynnys ry ja Invalidiliitto ry

Vammaisten ihmisten kokema väkivalta

- Suomessa vammaisen naisen riski kohdata väkivaltaa on arvioitu 2-4 kertaa suuremmaksi kuin vammattomien naisten. He kokevat myös enemmän seksuaalista väkivaltaa.
- Kaiken ikäiset toimintarajoitteiset henkilöt kokivat enemmän lähisuhdeväkivaltaa verrattuna muuhun väestöön.

Väkivallan muodot

- Fyysinen
- Psyykkinen
- Seksuaalinen
- Taloudellinen
- Digitaalinen
- Uskontoon ja kulttuuriin liittyvä väkivalta
- Institutionaalinen väkivalta

Vammaisten ihmisten kokema väkivalta

- Muun väkivallan lisäksi vammaisiin ihmisiin voi kohdistua erityisiä väkivallan muotoja. Väkivalta voi liittyä vammaan, sen hoitamiseen tai hoitamatta jättämiseen. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi:
 - Ihminen voidaan jättää turvattomaan tilaan tai avustamatta.
 - Hänen hoitoaan ja huolenpitoaan laiminlyödään.
 - Ihmistä voidaan uhkailla laitokseen joutumisella.
 - Apuvälineet voidaan ottaa pois tai niitä voidaan vahingoittaa.
 - Lääkitystä voidaan muuttaa.
 - Ihmistä voidaan vähätellä, ylisuojella ja rajoittaa.
 - Vammaan voidaan kohdistaa väkivaltaa.
- Väkivallan erityispiirteet voivat ilmetä eri tavoin vammasta tai toimintarajoitteesta riippuen.

Avunsaanti

- Väkivallan tunnistaminen on vaikeaa
 - Omat rajat
 - Väkivallan normalisoituminen
- Tutkimuksen mukaan apua hakeneista ihmisistä 37-40 % kokivat, että apua oli helppo saada.

Miksi apua ei haeta?

Syitä on monia:

- Ei uskota, että kukaan voi tehdä asialle mitään.
- Riippuvuus tekijästä.
- Asiaa pidetään liian vähäpätöisenä.
- Häpeä ja syyllisyys.
- Ajatellaan, että kukaan ei uskoisi minua.
- Pelko tekijän kostosta.
- Ei haluta, että kukaan puuttuu asiaan tai tekijä saisi rangaistusta.
- Pelko omaishoidon loppumisesta ja joutumisesta laitokseen.

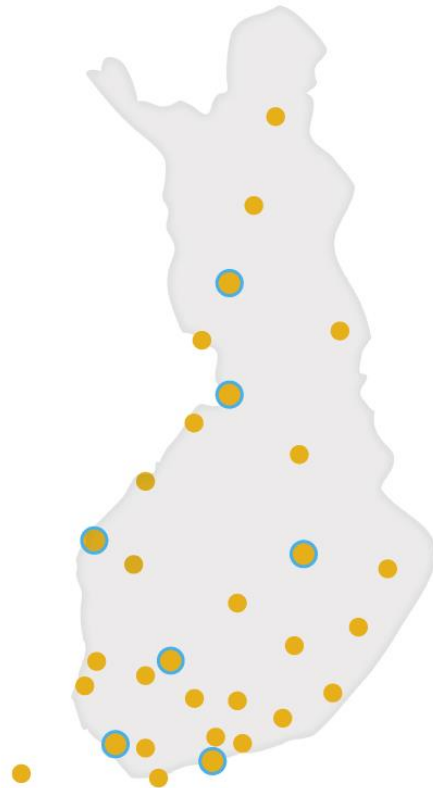
Väkivallan tekijä

- Väkivallan tekijä on useimmiten joku läheinen – puoliso, entinen puoliso, muu sukulainen, ystävä
- Joissain tapauksissa myös ammattilainen – henkilökohtainen avustaja tai kotona käyvä ammattilainen.
- Väkivalta tapahtuu useimmiten kotona

Rikosuhripäivystys (RIKU)

- Rikosuhripäivystys (RIKU) parantaa rikoksen uhrin, hänen läheisensä ja rikosasian todistajan asemaa tuottamalla matalan kynnyksen tuki- ja neuvontapalveluita sekä vaikuttamalla rikoksen uhrin asemaan yhteiskunnassa.
- Noin puolet RIKUn asiakkaista on erilaisten väkivaltarikosten uhreja
 - naisia 76 %, miehiä 24 %
- Asiakkaita RIKUn eri palveluissa oli 31 500
- Yhteydenottojen syitä kaikkien palveluiden osalta:
 - Lähisuhdeväkivalta 21 %
 - Seksuaalirikokset 15 %
 - Häirintä, kiusaaminen, kunnianloukkaus ja yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen (pl. pari- ja lähisuhteissa tapahtunut) 11 %
 - Pahoinpitelyt (pl. pari- ja lähisuhteissa tapahtunut) 9 %
 - Omaisuusrikokset (mm. murto, petos, varkaus) 11 %

RIKUn toiminta-alue

Aluetoimistot (7)

- Helsinki, Kuopio, Oulu, Rovaniemi
Tampere, Turku ja Vaasa

Palvelupisteet (31)

- Ahvenanmaa, Helsinki, Hämeenlinna, Ivalo, Joensuu, Jyväskylä, Järvenpää, Kajaani, Kemi, Kokkola, Kouvola, Kuopio, Kuusamo, Lahti, Lappeenranta, Lohja, Mikkeli, Oulu, Pori, Porvoo, Raahе, Rauma, Rovaniemi, Salo, Sastamala, Savonlinna, Seinäjoki, Sodankylä, Tampere, Turku ja Vaasa

Keskustoimisto

- Helsinki

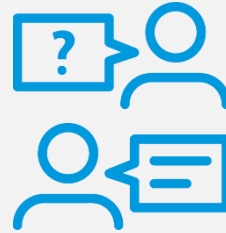
RIKUn palvelut

Rikosuhripäivystys
116 006

Juristin
puhelinneuvonta
0800 161 177

Palveluihin soittaminen
on maksutonta.

Asiointi
palvelupisteellä

31 palvelupistettä eri
puolilla Suomea.

Tukihenkilö
palvelupisteeltä

Myös videon välityksellä.

RIKUchat

Osoitteessa riku.fi.

Lisäksi...

- Visitor-toiminta poliisiasemilla
- Erytistukipalvelu ihmiskaupan uhreille

RIKUn oppaita

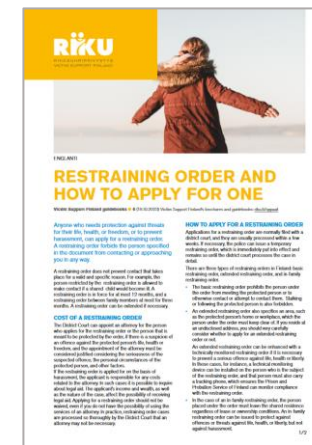
Rikoksen uhrin käsikirja
PS-kustannus, 3. uud. painos, 39 €

Esitteitä:

- Rikosprosessitietoa nuorille rikoksen uhreille
- Rikoksen uhri rikosprosessissa
- Tukea ja neuvontaa rikosprosessista seksuaalirikoksen uhrielle
- Asianomistajana tai todistajana oikeudessa – Käytännön ohjeita
- Lähestymiskiello ja sen hakeminen
- Käytännön oikeusopas väkivaltarikoksen uhrielle
- Kun henkirikos koskettaa. Käsikirja henkirikosten uhrien läheisten kohtaamiseen

Kaikki oppaat ja esitteet: → riku.fi/oppaat+ja+ohjeet

suomeksi, ruotsiksi, saameksi, englanniksi, viroksi, venäjäksi, somaliksi, soraniksi, arabiaksi ja selkosuomeksi

Esitteitä ja oppaita

- RIKUn selkokielen materiaali sekä kuvitettu rikosprosessi: <https://www.riku.fi/oppaat-ja-ohjeet/selkokieli/>
- Rikosuhripäivystyksen esitteitä selkosuomeksi. Esitteet voi lukea internet-sivulla tai tulostaa.

- [Rikoksen uhri rikosprosessissa selkosuomeksi](#)
- [Rikosuhripäivystyksen palvelut selkosuomeksi](#)
- [Käytännön ohjeita oikeuden istuntoon rikoksen uhrille ja todistajalle selkosuomeksi](#)
- [Lähestymiskielto ja sen hakeminen selkosuomeksi](#)
- [Tietoa nuorille rikoksen uhreille selkosuomeksi \(pdf-tiedosto\)](#)
- [Tukea ja neuvoja seksuaalirikoksen uhrille selkosuomeksi \(pdf-tiedosto\)](#)
- [Ulkomaalaistaustainen ihminen rikoksen uhrina \(selkokieli\)](#)

SELKOSUOMI Rikoksen uhri rikosprosessissa

Rikosuhripäivystyksen oppaalla 7 (Päivitetty 18.11.2022) RIKUn esitteet ja oppaat: [riku.fi/oppaat](#)

Tästä esitteestä saat tietoa siitä, mitä rikosprosessissa tapahtuu. Rikosprosessi on tapahtumien sarja, johon kuuluvat rikosilmoituksen tekeminen, esitutkinta, syyteharkinta, oikeudenkäynti ja rangaistuksen määrääminen.

Rikosilmoituksen tekeminen

Rikosilmoitus tarkoittaa sitä, että rikoksesta ilmoitetaan poliisille. Rikosilmoituksen voi tehdä kuka tahansa, esimerkiksi uhri, uhrin läheinen tai poliisi.

Ilmoituksen voi tehdä poliisiasemalla tai netissä osoitteessa [polisi.fi](#).

Jos teet rikosilmoituksen itse, kerro tapahtumasta mahdollisimman tarkasti. Tee ilmoitus niin pian kuin pystyt. Sillon rikos on helpompi selvittää. Jos ei ymmärrä suomea, voit tehdä ilmoituksen sillä kielellä, jota ymmärrät.

Jos tarvitset apua, voit kysyä tulleesi tukihenkilöstä Rikosuhripäivystyksestä. Tukihenkilö voi auttaa rikosilmoituksen tekemisessä ja tukea sinua koko rikosprosessin ajan.

Rikosilmoituksen tekemisen jälkeen jätö riippuu siitä, onko rikos asianomistajakes vai virallisen syytteen alainen rikos.

Asianomistajakes tarkoittaa sitä, että voit itse päättää haluatko rangaistuksen rikoksen tekijälle. Jos et halua tekijälle rangaistusta, poliisi lopettaa asian käsittelyn.

Jos rikos on virallisen syytteen alainen, poliisi jättää asian käsittelyä, vaikka et haluaa rangaistusta tekijälle.

SELKOSUOMI Lähestymiskielto ja sen hakeminen

Rikosuhripäivystyksen oppaalla 6 (Päivitetty 19.10.2022) RIKUn esitteet ja oppaat: [riku.fi/oppaat](#)

Tästä esitteestä saat tietoa siitä, mikä on lähestymiskielto ja miten sitä haetaan.

Lähestymiskielto kieltää kaiken lähestymisen

Jos joku henkilö uhkaa vapauttasi, terrorismit tai henkistä, voit hakea hänelle lähestymiskiellon. Myös häirintä voi olla syy hakea häirintäille lähestymiskiellon. Lähestymiskieltoon määrätty henkilö ei saa lähestyä sinua millään tavalla eikä ottaa sinua yhteyttä. Suhtaan ei saa ottaa yhteyttä häneen.

Milloin yhteydenotto on sallittua kieltohuolimatta?

Lähestymisen on sallittua silloin, jos siihen on sallittua ja erityinen syy. Seläteen syy voi olla esimerkiksi lapsen äkillinen sairastuminen.

Lähestymiskielto on kolme muotoa

Voit hakea lähteesi mukaan jotain seuraavista lähestymiskiellon muodoista.

- **Perusmuotoinen lähestymiskielto**
Henkilö ei saa tavata sinua eikä hän saa ottaa sinua yhteyttä. Yhteydenottoa ei saa edes yrittää. Hän ei saa seurata tai tarkkailla sinua.

Perusmuotoinen lähestymiskielto on voimassa enintään yhden vuoden.

- **Laajennettu lähestymiskielto**
Iäso kielto ovat samoja kuin perusmuotoisissa lähestymiskieltoissa. Lisäksi on kielletty oleellista määrättyjen osoitteiden lähellä. Tällaisia osoitteita voivat olla esimerkiksi koti ja työpaikka osoitteet. Laajennettu lähestymiskielto on voimassa enintään yhden vuoden. Tarvittaessa aikaa voidaan jatkaa.

SELKOKIELI

Tietoa nuorille rikoksen uhreille

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJÖUREN

Rikosuhripäivystyksen oppaalla 8 (2022)

SELKOSUOMI Käytännön ohjeita oikeuden istuntoon rikoksen uhrille ja todistajalle

Rikosuhripäivystyksen oppaalla 3 (Päivitetty 18.11.2022) RIKUn esitteet ja oppaat: [riku.fi/oppaat](#)

Tämä esitteestä saat tietoa siitä, miten toimii oikeuden istunnossa, jos olet rikoksen uhri tai todistaja.

Saavna ajassa ja odota rauhallisesti

Saavna oikeuden istunnon ajassa. Tärkeää on valmistautua rikoksen uhrin tai todistajan rooliin. Oikeudenkäynti on pitkä prosessi, joka voi kestää useita viikkoja. Oikeudenkäynti on pitkä prosessi, joka voi kestää useita viikkoja.

Oikeudenkäynti on pitkä prosessi, joka voi kestää useita viikkoja. Oikeudenkäynti on pitkä prosessi, joka voi kestää useita viikkoja.

Oikeudenkäynti on pitkä prosessi, joka voi kestää useita viikkoja. Oikeudenkäynti on pitkä prosessi, joka voi kestää useita viikkoja.

Oikeudenkäynti on pitkä prosessi, joka voi kestää useita viikkoja. Oikeudenkäynti on pitkä prosessi, joka voi kestää useita viikkoja.

Kelitä oikeuden istunnossa on paikalla?

Oikeuden istunnon osallistujat odottavat puhutyttöä eli nimen sekä oikeuden istunnon. Lisäksi on tärkeää, että rikoksen uhri ei ole saavna, rikollista syytetty henkilö ei vastaa eikä oikeudenkäyntiä odottaa. Myös todistajat ovat paikalla.

Tarvittaessa paikalla voivat olla myös tukihenkilöt, tukijä, edustajaväijä tai oikeudenkäyntiä odottajat. Jos et halua odottaa sinussa salfia vastapuolen kanssa, voit pyytää erillisiä odottuspaikaa.

Sitä on pidettävä muistissa, kun yrittänyt tulla kuulusteluun.

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJÖUREN

Lisätietoa

- Vammaisten henkilöiden kokema lähisuhdeväkivalta ja palvelujen saatavuus -tutkimus:
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163918/VNTEAS_2022_24.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Kiitos!

Johanna.sakko@riku.fi,

p. 050 4796272